

اندیشکده‌های اسرائیلی چه بر سر اعراب می‌آوردند؟

کرم الحلو، نویسنده معروف لبنانی، در گزارشی در روزنامه السفير این کشور به موضوع ضعف اندیشکده‌های عربی و لبنانی در مقابل موارد مشابه اسرائیلی پرداخته است.

به گزارش آرآن نیوز: به گزارش ایسکانیوز ترجمه این گزارش را در ادامه می‌خوانید

جایگاه اندیشکده‌ها در مناقشه عربی-اسرائیلی: نقش محوری در اسرائیل و نقش کم‌رنگ در جهان عرب

اندیشکده‌ها نقشی اساسی در روند شکل دادن به سیاست‌های کلی در نظام‌های دموکراتیک ایفا می‌کنند و از طریق ارائه توصیه‌ها و اطلاعات و تحلیل‌هایی که به سیاستمداران برای تصمیم‌گیری کمک می‌کند، به یکی از طرف‌های بانفوذ در سطح کشوری و بین‌المللی تبدیل شده‌اند. از این رو خانم «هبه جمال الدین محمد العزب» پژوهشگر «مرکز تحقیقات وحدت عربی» در تحقیقی در سال ۲۰۱۵ با عنوان «نقش اندیشکده‌ها در شکل‌گیری سیاست کلی؛ بررسی مورد اسرائیل» به بررسی جایگاه اندیشکده‌های اسرائیلی و نقش و تأثیر آنها بر تصمیم‌گیرندگان به ویژه در خصوص «موسسه (اسرائیلی) سیاست و راهبرد» پرداخت تا تأثیر این اندیشکده‌ها را در سیاست‌های اسرائیل و قوانینی که تصویب می‌کند بررسی کند. وی در تحقیقات خود بر پدیده یهودی‌ستیزی به عنوان یکی از مهم‌ترین مسائلی که مرکز پژوهش‌های وحدت عربی به صورت دوره‌ای به آن توجه نشان می‌دهد، متمرکز شد.

**** اندیشکده‌های اسرائیلی:**

در اسرائیل ۳۵ اندیشکده وجود دارد که می‌توان آنها را به چهار دسته تقسیم کرد: مراکز فکری دانشگاهی وابسته به دانشگاه‌های دولتی، مراکز فکری وابسته به بخش دولتی (وزارتخانه‌ها و کنست و موساد و شین‌بت)، مراکز فکری وابسته به احزاب سیاسی، و مراکز فکری خصوصی که به مسائل مرتبط با مناقشه عربی-اسرائیلی می‌پردازند.

این مراکز از طریق بررسی مشکلاتی که اسرائیل در سطح داخلی و خارجی با آن مواجه است و از طریق تعیین اولویت‌ها و آگاه کردن افکار عمومی و رسانه‌ها از مشکلات جدی، در شکل دادن به سیاست‌های کلی اسرائیل نقش دارند. این مراکز توانسته‌اند به فعالیت خود ادامه دهند و با تحولات داخلی و منطقه‌ای و جهانی کنار بیایند. آنها رسانه‌ها را برای پیشبرد برنامه‌هایشان به خدمت گرفتند و از شبکه رسانه‌های بین‌المللی و برگزاری سمینارها و کنفرانس‌ها برای انتشار دیدگاه‌ها و ارائه پیشنهادهاشان استفاده کردند. این مراکز در داخل اسرائیل نیز از عناصری برخوردارند که به آنها قدرت و نفوذ می‌دهد. آنها از کارشناسان و پژوهشگران نخبه‌ای استفاده می‌کنند که صاحب بالاترین مدارک علمی از دانشگاه‌های معتبر هستند. آنها هیئت مدیره‌ای دارند که روابط خوبی در سطح داخلی و بین‌المللی برقرار کرده است و منابع مالی مستمر و متنوعی برای خود ایجاد کرده‌اند به طوری که حامیانی مالی از ملیت‌های مختلف در سراسر جهان دارند و بخش بزرگی از این افراد، بسیار ثروتمند و به طور عمده به نهادهای بزرگ یهودی مثل کنگره جهانی یهودیان و فدراسیون جهانی صدای یهودیان وابسته هستند که در خدمت اهداف اسرائیل قرار دارند.

با در نظر گرفتن عوامل اجتماعی و فرهنگی، جامعه اسرائیل که پر از مشکلات و آفت‌های اجتماعی است محیط مناسبی برای فعالیت این اندیشکده‌ها محسوب می‌شود. روابط فلسطینی‌ها با اسرائیل، تبعیض طایفه‌ای بین یهودیان شرقی و غربی، کشمکش بین یهودیان متدین و لائیک‌ها، مشکل هویت و احیای میراث یهودی و تقویت زبان عبری، در کنار شهرک‌سازی و مسائل مربوط به توسعه و مشکلات اقتصادی از جمله این مشکلات داخلی به شمار می‌رود.

**** نزدیک بودن به مراکز تصمیم‌گیری:**

در خصوص روابط اندیشکده‌ها با تصمیم‌گیرندگان در اسرائیل باید گفت اندیشکده‌های وابسته به دولت و دانشگاه‌ها، به مراکز تصمیم‌گیری نزدیک‌تر هستند زیرا بخشی از ساختار دولت محسوب می‌شوند. همچنین مراکز فکری مستقل نیز با نخبگان حاکم در ارتباط هستند که این ارتباط در پروژه‌های قراردادی با بودجه دولتی نمایان می‌شود.

«موسسه سیاست و راهبرد» یک مرکز فکری خصوصی و مستقل در اسرائیل است که وابسته به نهادهای دولتی و حزبی و دانشگاهی نیست. این موسسه در سال ۲۰۰۰ به دست یکی از فرماندهان دستگاه اطلاعاتی اسرائیل تأسیس شد و از آن زمان فعالیتی چشمگیر در حمایت از اسرائیل و برقراری ارتباط با جامعه بین‌المللی و یهودیان پراکنده در جهان دارد. این موسسه، «کنفرانس توازن امنیت ملی هرتزلیا» را به صورت سالیانه برگزار می‌کند که محفلی از کارشناسان و دانشگاهیان و سیاستمداران و نظامیان و نخبگان سیاسی در داخل اسرائیل و خارج از آن است و مسائلی را که اهمیت زیادی برای امنیت ملی اسرائیل دارد بررسی می‌کند.

این موسسه پایگاه گسترده‌ای از حامیان مالی اعم از افراد و سازمان‌ها و شخصیت‌هایی دارد که از برجسته‌ترین و بزرگ‌ترین ثروتمندان جهان هستند. این موسسه همچنین رابطی نزدیک با نهادهای نظامی و اطلاعاتی اسرائیل و رسانه‌های داخلی و خارجی دارد. «موسسه سیاست و راهبرد» به مراکز تصمیم‌گیری در اسرائیل نزدیک است به طوری که روابط خوبی با نخبگان حاکم دارد و مقامات اسرائیلی در گردهم‌آیی‌هایی که این موسسه برگزار می‌کند به ویژه در کنفرانس هرتزلیا، شرکت می‌کنند.

اشتياق فرماندهان ارتش و دستگاه های اطلاعاتی اسرائيل برای شرکت در این کنفرانس موجب شده است پژوهشگر عرب «هبه جمال الدین محمد العزب» ماهیت غیرنظامی این کنفرانس را پوششی ظاهری بداند.

بسیاری از رهبران دیگر کشورها و نمایندگان اندیشکده ها و بزرگ ترین دانشگاه های جهان و سیاستمداران و دیپلمات های عرب نیز مشتاق شرکت در کنفرانس هرتزیلیا هستند که از این میان می توان به نیکولا سارکوزی و کاندولیزا رایس و الحسن بن طلال و سفیران کشورهای عربی در اسرائيل اشاره کرد. در این کنفرانس خطراتی که اسرائيل را تهدید می کند در کنار آینده اقتصاد اسرائيل و بحران آب و انرژی و مشکلات مربوط به تابعیت و هویت یهودی و فقر و یهودی ستیزی بررسی می شود.

«هبه جمال الدین» نزدیک بودن راهبردی که «موسسه سیاست و راهبرد» تدوین می کند به سیاست های دولت های اسرائيل از سال ۲۰۰۰ تاکنون را نشانه نقش این موسسه در شکل دادن به رویکردهای دولت می داند ولی قاطعانه نمی گوید سیاست هایی که دولت اسرائيل اجرا کرده، تهیه شده در این موسسه بوده است. داوری کردن درباره تأثیر این گونه مراکز با توجه به ماهیت پیچیده روند تدوین سیاست های کلی در اسرائيل که طرف های زیادی در آن نقش دارند، کاری دشوار است. گذشته از این، آگاه شدن از آنچه پشت درهای بسته می گذرد امری دشوار است ولی نزدیک بودن مراکز فکری به مراکز تصمیم گیری در اسرائيل، موضوعی قطعی است.

**** خلاً اندیشکده ها در کشورهای عربی:**

«هبه جمال الدین» معتقد است در کنار پیشرفت های اندیشکده ها در اسرائيل، شاهد افول نقش مراکز فکری به ویژه مراکز فکری دولتی در کشورهای عربی هستیم در حالی که با توجه به چالش های کنونی نیاز شدیدی به نقش آفرینی چنین مراکزی احساس می شود. بنا بر این تأسیس مراکز فکری متخصص در امور اسرائيل به ضرورتی جدی تبدیل شده است تا روزی از خواب بیدار نشویم که شاهد تضییع حقوق عربی و جعل حقایق و تاریخ باشیم.

در پایان می بینیم که این پژوهشگر عرب، به شفاف سازی ابعادی از مناقشه عربی - اسرائیلی پرداخت که شاید خطرناک ترین ابعاد در مناقشه تاریخی ما با صهیونیسم باشد چرا که فاصله عظیمی بین کشورهای عربی و اسرائيل در زمینه هزینه های پژوهشی وجود دارد. اسرائيل نقش آینده نگری و برنامه ریزی علمی جدی را برای تثبیت رژیم غاصب خود درک کرده است در حالی که ما با بی توجهی به این دو مسئله، حقوق تاریخی خود را از دست می دهیم و راه حرکت به سوی آینده را گم می کنیم. ولی این پژوهش - آن گونه که این پژوهشگر اذعان می کند - پرسش هایی مطرح می کند که به آنها پاسخ داده نشده است و در رأس آنها دیدگاه اندیشکده ها درباره آینده اسرائيل و راهبرد آن برای مقابله با چالش کمبود آب، جنگ با تروریسم، چالش های داخلی در جامعه اسرائيل، جایگزین های مطرح برای مقابله با این چالش ها، و نقش اسرائیلی های پراکنده در جهان در تقویت مراکز فکری قرار دارد.